

Bonifác

Krúdy Gyula A vörös postakocsi című regényében szerepel egy bizonyos Bonifác Béla, aki egy János-hegyi csőzkunyhóban próbálja kihúzni a telet, s nagy szegénységében a hídpénzt sem tudja mindig kifizetni, pedig szívesen átgyalogolna Pestre. Életrajzát illetően annyi áll a regényben, hogy „...hosszadalmas kóborlások után, gyalog, vonaton, tutajon a Dnyeperen Dideri-Dir leányaival hazaérkezett Szibériából. Tuberkulózist és Buddha imádatát hozta a földgolyó túlsó feléről.”

Ez a figura sem költött, Pongrácz Béla újságíró és költőt fedí a romantikus Bonifác név. A Somogy megyei Mocsoládon született 1859-ben. Mozgalmas élete során sok mindennel próbálkozott, például 1881-ben Új Nemzedék címmel szociológiai folyóiratot adott ki Gáspár Imrével. E vállalkozás az első számmal meg is szűnt. Felkínálták neki a Népszava szerkesztői székét, de nem fogadta el, helyette elment Székesfehérvárra a Darázs című élclapot szerkeszteni, majd ugyanitt megindította és négy esztendeig vezette a Szabadság című újságot. Csak ez idő alatt kétszer csukták le királlysértésért. Krúdy egy későbbi visszaemlékezésében megírta, hogy „Pongrácz Béla nevét csak abból a szempontból ismerte a magyar közönség, hogy ő volt a vádlottja a legtöbb sajtó útján elkövetett királlysértésnek”. Csakis azokat a verseit tartotta sikerültnek, amelyekért lecsukták. Éppen kilenchavi fogságának letöltése után, 1885-ben tért vissza Budapestre, ahol a Függetlenség című laphoz szerződött, de gyakran dolgozott az Ország-Világba, a Vendéglősök Lapjába, sőt az Olvasd című nihilista újságba is.

Soha életében nem volt állandó lakása, és nem volt pénze. Bozontos hajú, kusza szakállú, barna bőrű emberke, mindig feltűnően bő kabátban járt és tiszteletre méltó alázattal tűrte mostoha sorsát, olykor gyönyörködött nyomorúságában. Soha nem panaszkodott — bár állítólag többször is megpróbálta a Dunába ölni magát —, egész életében a mások dolgaival törődött. Híres börtönlátogató volt, még idegeneket is felkeresett, hogy vigaszt

nyújtson nekik. Szegényen és elesetten halt meg 1910-ben a János-kórházban. A tüdősorvadás vitte el.

Pongrácz Béla életének nagy vállalkozása tulajdonképpen az az oroszországi út volt, amelyre A vörös postakocsiban is több hivatkozás történik. A múlt század nyolcvanas éveiben vagyunk, amikor ismét mindenki tudni vélte, hogy Petőfi Sándor él, s illetlőleg alább egy olyan ismerőssel dicsekedni, aki látta is az aggköltőt Szibériában. Pongrácz Béla utazásának bölcsője a jőzsefvárosi Matskasi-féle vendéglő volt, ahol egy Petőfi-portré is függött a falon. Ebben a kocsmában társaság alakult a költő hollétének földérfítésére és hazahozatalára. E magasztos misszióra Pongrácz Bélát, a szegénység angyalát szemelték ki. Állítólag még megbízólevéllel is rendelkezett, pénzt azonban nem kapott.

Nem egyedül vágott neki az útnak, maga mellé vette Lengyel Gizella lapszerkesztő — a regénybeli Dideri-Dir — két lányát, akiknek gyámja volt. Elnevezték magukat Magyar Daltársulatnak, s a vállalkozáshoz méltón Petőfi műveit énekelve vágta neki Oroszországnak. Ha arra volt szükség, a lányok magyar táncokat is jártak, Pongrácz Béla pedig vengerkákot tanítgatott írni és olvasni. Egészen a kínai határig eljutottak, míg sikerült összegyűjteniük a pénzt a szibériai útra. (Egyes források szerint jártak még Japánban is!) Hatévi távollét után, viaszontagságos körülmények között vergődtek haza — még útonálló is kifosztották őket —, de hogy Petőfi ügyében mire jutott ez a magyar „expedíció”, azt homály fedi. „Valamiért takarékoskodtak a szóval” — jegyezte fel Krúdy. Pedig nagy becsben tartották őket, az özvegy Damjanich Jánosné vezette nőegylet még estélyt is rendezett a tiszteletükre.

Amit haza hoztak: egy tarisznya mag volt. A „hunszív” nevű fű magja. A legenda szerint az ősmagyarok lovai legelték ezt a fűvet, amelyet aztán az új hazában már nem találtak meg. A jószívű Pongrácz Béla a tarisznya magot Szemere Miklósnak ajánlotta fel.

Fehér Béla